

BİR ‘SEV’İ VE ‘YAZ’I HİKÂYESİ

Sözcük Sayısı: 3982

Turkish A

Category: 1

Araştırma Sorusu: İlhami Algör'ün “Fakat Müzeyyen Bu Derin Bir Tutku” adlı romanında “tutku” olgusu, postmodern etkiyle, anlatıcı odak figürün yaşama bakışı üzerinden nasıl işlenmiştir?

MAYIS, 2019

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	2
1. GİRİŞ	3
2. SEVME TUTKUSU	7
2.A. SEVME TUTKUSU	8
2.B. GERÇEKLİK ALGISINI KAYBEDEREK KENDİNİ FARK ETME	9
2.C. TUTKU-BAĞIMLILIK ARASINDAKİ GELGİTİN GETİRDİĞİ YABANCILAŞMA	10
2.D. SEVMEYE YÖNELME	11
2.E. YÜZLEŞME	11
3. YAZMA TUTKUSU	12
3.A. YAZMAYLA ÖZDEŞLEŞME	14
3.B. GERÇEĞİN KAYBI-KURMACANIN FARKINDALIĞI	15
3.C. DIŞLANMA	17
3.D. YAZMAYA KAÇMA-YAZMAKTAN KAÇINMA	17
3.E. YÜZLEŞME	18
4. SONUÇ	20
5. KAYNAKÇA	21

1.GİRİŞ

Bugünün yapıtlarında postmodernizmin etkileri dikkat çekmektedir. *“Doksanlı yıllar, bir yanda geleneksel özelliklerin süregeldiği bir ortamda alışılmadık biçim denemeleri içeren romanların pıtrak gibi açtığı bir zaman kesiti olur Türk edebiyatında. Kiminin estetik değeri üzerinde tartışılabilir, bu romanlar, geçmişinde uzun yıllar geleneksel biçim öğeleriyle toplumsal içerikli metinler üretmek zorunda kalmış bir edebiyatın, özerkliğini elde etme yolunda attığı önemli adımları belgelerler. Bunlar, sanatın koşulsuz bir ‘özgürlükle’ bütünleşmiş bir yaratma edimi olduğunu düşünen bilinçlerin ürünü.”*¹ olarak ortaya konan yapıtlardaki postmodern etki, aslında modernizme tepki olarak ortaya çıkmıştır. Hatta modernizmin kendi silahıyla da onun karşısına çıkarak, kesin sayılabilecek tüm yargıları ortadan kaldırarak "iyi" ve "kötü"nün yerine "gibi"yi koymuştur. Buradan yola çıkarak postmodernizm başkalarına kendi değerlerini kabul ettirmeye çalışmaz, demek doğru olacaktır. Bir yandan da postmodernist yapıtlar, *“[k]arşıtlıkların eşitlendiği bir yaşam biçiminde ‘anlam’, sosyal/kültürel modernistlerin ilkelerinden/ölçütlerinden soyunur, giderek silikleşerek yok olur ya da görece bir kılıf içinde geleneksel anlayışın tümüyle dışında bir başka kulvara geçiş yapar.”*² Böylelikle yazarlar postmodern etkilerle, ortaya çıkan yapıtlarında, bireye veya topluma ait olabilecek her tür konuyu, bazen çoklu bazen ikilemler bazen de arada kalmışlık yönleriyle ele almaktadırlar. Bu anlayışla Türk edebiyatında bugün, çok sayıda yapıt okurla buluşmaktadır. *“Hiçbir şeyin sağlam bir anlam temeli üzerinde oturmadığı bu kaygan/geçişimle oyun ortamında yazar da, anlatıcısı da, anlatı kişisi de aynı özelliği taşırlar; her türlü değişimin/dönüşümün/takasın olası olduğu bir ortamın varlıklarıdır onlar. Geçmişin güvenilir/sağlam/ağırbaşlı yazarı, yerini, ağırlık/bilgelik sergilemekten hoşlanmayan, yaşamın anlamı konusunda kuşku dolu olan ve okurunu*

---

¹ Ecevit, Yıldız, Türk Romanında Postmodernist Açılımlar, İstanbul 2002, İletişim Yay. Syf 94

² Ecevit, Yıldız, Türk Romanında Postmodernist Açılımlar, İstanbul 2002, İletişim Yay. Syf 62

yönlendirmeyi aklından bile geçirmeyen ‘oyunbaz’ bir kurgu sanatçısı”³ olarak yazarlar yapıtlarını postmodern etkiyle biçimlendirirken, yapıtlarında insan gerçekliğinin açmazlarını zincir olarak ve yaşamın anlamına kuşkuyla bakarak okura sunmuş olur. Bugünün romanlarından, İlhami Algör’ün “Fakat Müzeyyen Bu Derin Bir Tutku” adlı romanında da insana dair bilindik gerçeklikler, postmodern etkiyle yeniden düşünülerek ve biçimlendirilerek, yaşamın anlamına kuşkuyla bakıldığıın üzerinde özellikle durularak, sunulmaktadır. Romanda ‘anlatıcı’yla ‘anlatı kişisi’ de aynı kişi olarak, insanın en temel gerçeklikleri olan “tutkuları” ve “bağımlılıkları” yeniden tartışılır. Okuru ikna çabası olmadan, yönlendirmeye gerek duymadan roman akıp gitmektedir. Bu yapılırken, romanda “tutku” ve “bağımlılık” arasında bilinçli olarak bir gelgit yaratılmaktadır. Böylelikle bireyin bu çıkmazlar içindeki durumunun onu var ettiği aktarılmaktadır.

Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük’e göre bağımlılık, “Başka bir şeyin istemine, gücüne veya yardımına bağlı olan, özgürlüğü, özerkliği olmayan, tabi”⁴ şeklinde tanımlanmaktadır. Bağımlılık, bağlılığın sürekliliğini sağlamak amacıyla aranan bir güvence olarak bağlılığın içinde yer edinen vazgeçilmesi zor alışkanlıklardır. Bağımlılık doğru bir tutum olmasa da insana güvenceyle, değişmezlik duygusu sağlar. Tutku’ysa Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük’te, “Aşırı düşkünlük.”⁵ şeklinde tanımlanmaktadır. Tutku, bir kişinin isteme, duyma ve düşünmesine egemen olan, uzun ya da kısa süreli, kalıcı ve güçlü bir duygusal eğilimdir. İnsanın iradesi üzerinde sürekli olarak baskı ve zorlama yaratarak, kişiyi belirli bir nesne, kişi veya düşünceye yöneltmektedir. Bu tanımlardan yola çıkarak tutku ve bağımlılık arasındaki çelişkili ilişkinin *iradenin kaybı, iradenin kullanılmama sorunsalı* olduğu kanısına varılabilir.

---

³ Ecevit, Yıldız. (2002). *Türk Romanında Postmodernist Açılımlar*, İletişim Yayınları, İstanbul: s. 76.

⁴ “Türkçe Sözlük”, TDK Yay.2008, syf 125, *bağımlılık* maddesi

⁵ “Türkçe Sözlük”, TDK Yay.2008, syf 1323, *tutku* maddesi

İlhami Algör'ün “Fakat Müzeyyen Bu Derin Bir Tutku” adlı romanı da “tutku” ve “bağımlılık” arasındaki ilişki üzerinden, romandaki ‘anlatıcı’ ve ‘anlatı kişisi’ olan odak figürün tutkularının veya bağımlılıklarının birbirine dönüşmesiyle oluşan irade kaybı anlatılırken, ortaya çıkan çelişkiler bütününe bireyi hem kendisiyle hem toplumuyla karşılaştırması görülür. Bu karşılaşmanın iyi-kötü bıraktığı etkiden çok, kendisi önemlidir. Bu kapsamda ‘anlatıcı’ odak figür, romanda yaratılan bir diğer figür olan ‘Müzeyyen’e bağımlılık halini almış bir tutkuyla bağlanmaya kendisini adanmıştır. Bu da yine bilinçli bir tercih olarak romanda yazar tarafından yapılandırılmıştır. Bir yanı sıra tutku bir yanı sıra bağımlılık olan bu durum, Müzeyyen karakteri üzerinden roman boyunca anlatılır. Müzeyyen birden çok işleve sahip bir figür olarak romanda yer almaktadır.

Romanda anlatıcı odak figürün iki temel tutkusu vardır: “Sevmek” ve “Yazmak”. Henüz bu tutkularını yaşamına geçirmiş değildir, esas olan da tutkunun yaşama aktarılması değil, bu haliyle sadece tutku olarak canlı tutulmasıdır. ‘Müzeyyen’le bu iki tutku da canlılığını koruyabilmektedir.

Anlatıcının romanda kurgulanan mesleği “film montajcılığı”dır. Burada dikkate değer iki anahtar sözcük ortaya çıkmaktadır: “Film” ve “Montaj”. Yine bunun, romandaki postmodern etkilerden birini yansıttığı düşünülebilir. Yaşam “film kareleri gibi”dir, “montaj” da bu kareleri birbirine ulama işidir. Böylelikle “film montajcısı” olan anlatıcı odak figür de, yaşamdaki farkındalıklarını birbirine ‘kendince’ ulayarak bir yaratı oluşturur, tıpkı postmodern oluşum gibi. Tutku tam olarak da buradadır. Sırada tutkuları işaret eden bir aracıya ihtiyaç vardır, tam da burada ‘Müzeyyen’ devreye girer.

Müzeyyen hem sevilen hem yazıya malzeme kaynak sağlayan hem de romanda yaratılan ‘kadın’dır. Aslında Müzeyyen figürü insan manzaralarını yansıtan bir görüntüden başka bir şey değildir. Müzeyyen’i anlamlandıran, odak figürün yaşamında doğrudan yer almasıdır.

Romanda Müzeyyen, çocuğuna bağlı, güçlü ve özgür ruhlu bir figür olarak yaratılmıştır. Kendi ideallerince yaşayan, odak figüre göre anlata anlata bitmeyecek güzellikte ‘*şiiir gibi*’ bir kadındır. Onu seven kişiyi kendisine âşık eden, hayran bırakan, hakkında roman yazdıran ve sonunda terk eden olarak vardır.

Roman boyunca işlenmiş olan, sevme ve yazma tutkuları odak figürün yaşamıdır. Sevmek ve yazmak için yaşayan biri olarak kurgulanan odak figürün adına dair bir bilgi verilmemektedir. Adından, kimliğinden çok böyle bir insanın belki de böyle insanların varlığına gönderme yapılmaktadır. Sevme ve yazma tutkusıyla kendini var etmeyi görev olarak bilen roman kişisi, bu tutkularıyla önce *özdeşleşir*. Ardından tutkuları içinde *gerçeklik-kurmaca gelgiti* yaşayarak algı kaybı hisseder ve bu hissediş bireyin *kendine dair farkındalıklarının* oluşmasına ve *yabancılaşıp kaçınmasına* doğru uzanır. Son olarak kaçıştan vazgeçen odak figür, yaşamın her şeyiyle ve kendiyile yüzleşerek sevme tutkusu ve yazma tutkusu ile tatmin olmuş, böyle olmayı seçmiş biri olma haliyle kalır. Odak figürün “tutkuları için tutkularıyla” böyle bir süreç geçirmesi bu tez çalışmasının alt başlıklarını oluşturacaktır.

2. SEVME TUTKUSU

Postmodern yapıtlarda romantizm, aşkın sıradışı yaşandığı, mükemmellik ve kalıcılık kaygısından uzak ancak tüm estetikliğiyle ve hoşluğuyla yaşanan aşk olarak ortaya çıkmaktadır. Aşkta yaşanan kararsızlığın veya aşkın kalıcılığına dair beklentinin yokluğu, sadece bireyin o an yaşadıklarına sarılmasını anlamlandırmaktadır. Dolayısıyla birey bu anlamlılık ortamında ilişkisinin her halinden zevk duyabilmektedir. Dolayısıyla “*Türk romanında yetmişli yıllardan günümüze gözlemlenen yeni estetik açılımların bir başka önemi de, biçimci/öznel bir doğrultuya yelken açan bu yeni metinlerin, aynı zamanda Türk romanının gerçek anlamda hiçbir zaman yaşayamadığı romantizmi edebiyatımıza taşımalarında yatar. Son otuz yılın modernist/postmodernist romanları, aynı zamanda Türk edebiyatının Batılı anlamdaki ilk romantik metinleridir.*”⁶ görüşleri de postmodern romantizmi, tutkulu bağlılıklarla bağdaştırır. İlhami Algör’ün “Fakat Müzeyyen Bu Derin Bir Tutku” romanında da sevmeye, bir tutku olarak sevilene derin bir bağlanıştır. Bu, romanda, anlatıcı odak figürle sevdiği kadın Müzeyyen arasındaki ilişki üzerinden verilmektedir.

Roman boyunca sevmeye tutkulu anlatıcının yaşama bakış açısının da bir yansıması olarak sürekli başboş görünen gezintilerinde bu tutkusuna dair izlenimlerin peşinde olduğu sezdirilir. Gezintileri süresince anlatıcı, kadınları, toplumu ve Müzeyyen’i inceler, değerlendirir, tanımlar, bazen eleştirir.

Romanda anlatıcı, sevmeye tutkusunun çerçevesini çok geniş tutmaktadır. İçinde yaşadığı toplumun kadınlarından tutup her bir bireyine varana dek birçok açıdan değişimini, gelişimini, farkındalığını izlemektedir. Tüm bunlar yaşamının büyük bir kısmını oluşturan ‘Müzeyyen’i, yani sevmeye tutkusunu belirler niteliktedir. Bu etkileşim bir süreç olarak incelendiğinde belirli süreçlerden geçildiği görülür. Amaç bir sonuca ulaşmaktan çok bir

---

⁶ Ecevit, Yıldız. (2002). *Türk Romanında Postmodernist Açılımlar*, İletişim Yayınları, İstanbul: s. 86

süreci yaşamaktır. Tam burada Müzeyyen sevmek için bir araca dönüşür ancak bu araca yaklaşım ona bir obje niteliği yüklemeyiz. Anlatıcı sadece sevmeye tutkudur, sevmek için sever, Müzeyyen bunun için bir araçtan başka bir şey değildir. Bu nedenle yazarın ‘sevme tutkusu’nu romanda sunuş biçimi, anlatıcının Müzeyyen’e yaklaşımı üzerinden kurgulanır.

Romanda anlatıcı, Müzeyyen’e bağlanıp bireyselliğini hiçe sayar, kendini Müzeyyen’le özdeşleştirerek kendi gerçekliğini kaybeder. Gerçeklikten uzak yaşamın getirisi olarak dış gerçeği dayatan toplumdan kendisini soyutlar. Toplumdan bu dışlanışı, ilişkisinin sorunlarının farkına varışını getirir ve Müzeyyen’i kaybetme korkusu yaşamaya başlar. En sonunda da tüm korkularını kabullenerek korkularıyla yüzleşmesi tutku olarak yaşamına yerleşir.

2.A.AŞKLA ÖZDEŞLEŞME

İlhami Algör’ün “Fakat Müzeyyen Bu Derin Bir Tutku” romanında, anlatıcı ‘film montajcısı’dır. Bir gün bir *yapıt* yaratmaya karar veren anlatıcı, sevme ve yazma tutkularını anlatan ‘resimler’i yazıya aktarmakta güçlük çeker. Tutkularının doğuracağı sonuçlar açıktır. Kurguladığı *yapıtta* da, kendisinin hissettiği gibi bir ‘sevme tutkusu’ işlemeyi hedeflemektedir ancak bu tutkunun doğuracağı sonuçlar da açıktır. Romanın sonuna doğru anlatıcının, yazacağı *yapıtın* aslında kendi yaşamının bir yansıması olması, kendisiyle ve iki tutkusundan biri olan ‘sevme’yle, özdeşleştiği görülür:

“Hikayeye göre adam, kadını çok seviyor, sevdikçe ruhu büyüyor, eve sığmıyor... Bülbülün çilesi, yazarın zulası... İnceden sarma bir sigara, inceden bir bardak... Jak Danyel isimli bir şişe, Hicran isimli bir yara, tuhaf isimli bir roman. Kafamız iyi, açmayın kapağı, biz böyle iyiyiz.” (18)

Anlatıcı, yaşamında Müzeyyen’le kusursuz bir ilişki yaşama arzusu içindedir. Sevmeye tutkuludur ve Müzeyyen’i de sevmektedir. Bu tutku, gözlerini kör etmiş, onu kendi hayatının sorunlarını göremez hale getirmiştir.

Anlatıcı, hayatını, varlığını ve benliğini Müzeyyen’le ilişkilendirmektedir ve adeta kendini bu aşkla özdeşleştirmektedir. Düşünceleri, konuşmaları, gözleri Müzeyyen’den başkasını hayal bile edememektedir. Bu tutkulu bağlılık, bir bağımlılık halini almaktadır ve anlatıcıyı günden güne gerçeklikten uzaklaştırarak Müzeyyen düşüncesi içerisinde kaybolmasına sebep olmaktadır. Anlatıcı *yapıtı* aracılığıyla özgürleşmeye uğraşsa da hayatı Müzeyyen bağımlılığının esareti altında sürmektedir.

2.B.GERÇEKLİK ALGISINI KAYBEDEREK KENDİNİ FARK ETME

İlhami Algör’ün “Fakat Müzeyyen Bu Derin Bir Tutku” adlı romanında, anlatıcı sevme tutkusunun ve Müzeyyen’in etkisi altında gerçeği değerlendirememektedir aslında gerçeklerin farkındadır ancak örtmeyi seçmektedir. Nedenleri ve sonuçları açıklayamamaktadır, açıklamak da istememektedir çünkü neden-sonuçların önemi yoktur.

Müzeyyen-anlatıcı ilişkisinde sevme tutkusu kadar yalnızlık duygusu da baskındır. Bu durum, anlatıcının Müzeyyen'e koşulsuz bağlanmasına rağmen Müzeyyen'in bambaşka beklentiler içerisinde olmasından kaynaklanmaktadır. Bu durum da, kurguda özellikle, yaratılmış bir durumdur. Romanda anlatıcının yazmaya çalıştığı *yapıtın* hikâyesindeki yapmaya çalıştığı ilerlemenin takıldığı engel, gerçekliğe anlam yüklemeye uğraşmasıdır.

Romanda bu noktada, toplumun algılarını yıkmaya dönük bir değerlendirme yapılmaktadır. Müzeyyen ve anlatıcı arasında, toplumda alışıl gelmiş olan, erkeğin özgür ve istediğini yapabilir haliyle kadının birlikteliğe bağlandığı bir ilişki halinden farklı bir durum söz konusudur. Bu da toplumun alışılmışlarının dışında yansımadır. Romana göre toplumun

yaşama bakışı, kuşkuyla anlam kazanacağından Müzeyyen, roman kurgusunda ilişkiye vasıf katan kişi olsa da bunu yaparken kendini ilişkiye aday ve kendini sınırlandıran bir yapıya büründürülmez. Müzeyyen’le anlatıcının ortaklıları olan bu aşkı ikisi de farklı yorummaktadır. Bu, yazarın postmodern etkiyle tercihidir:

"...Müzeyyen, durduğu yerden çekip gitmelere başlamıştı. Nerelere gidiyordu? Gelirken getirdiği bakışlar ne dalgaydı? Hangisi Müzeyyen’di? Ya da Müzeyyen kimdi? İlk tanıdığım kimdi, şimdiki kim?" (22)

Romanda, Müzeyyen figürünün bir diğer işlevi de anlatıcıyı gerçeklikten uzaklaştırarak kurulmuş ideal görüşe hapsedmesidir, bunu bilinçli bir tercihle yazar anlatıcıya yaptırmaktadır ki bu gerçeklik algısının kaybı anlatıcının hayatının da önüne geçerek tek gerçeği haline gelir. Sevme tutkusu burada anlatıcının bireysel farkındalığını perdelemektedir. Anlatıcının Müzeyyen’e bağlılığı, hem kendisinin hem de çevresinin değerini ya da varlığını onun gözünde öyle değersiz kılmıştır ki, anlatıcı Müzeyyen’sizliği var olmamakla nitelendirir hale gelmiştir. Böylelikle tutku canlı kalmaya devam edecektir. Müzeyyen sevme tutkusuna aracı olma durumunu ancak böyle koruyabilecektir.

2.C.TUTKU-BAĞIMLILIK ARASINDAKİ GELGİNİN GETİRDİĞİ YABANCILAŞMA

İlhami Algör’ün “Fakat Müzeyyen Bu Derin Bir Tutku” adlı romanında, anlatıcı odak figür sevme tutkusu içinde gerçeklik algısını kaybederken hayalperest düşünceleriyle zaman zaman eşyalarla bazen de kendi kendine sohbetlere dalmaktadır. Bu noktada bazen de Müzeyyen karakteriyle yabancılaşması da gündeme gelir. Anlatıcının sahip olduğu bu “alışılmışın dışında” bakış açısı kişinin kendisi ve sevdiği kadar, içinde yaşadığı toplumdan da uzaklaşmasına neden olmaktadır:

“Müzeyyen’in gözleri içinden, bir çukur ya da kuyudaymış gibi, bir yerlere sıkışmış da yardım istermiş gibi bakan yabancıya sırtımı döndüm ve son kez, üçüncü şahıs konusunda, kendime direndim.” (24)

Böylelikle anlatıcı, romanda, bu yabancılıkla yeniden var edilir. Kendine direnen anlatıcının romandaki işlevi de ortaya çıkmaya başlamaktadır. Romanda kurgulanan süreçte amacın bir işlevi yoktur, roman boyunca bir sonuca ulaşmaktan çok bir süreci yaşamamanın esas olduğu böylelikle okura tekrar tekrar hissettirilirken, romanda Müzeyyen’in bir araç olarak romanın temeline oturtulduğu da tam burada tamamen ortaya konmuş olur.

2.D.SEVMEYE YÖNELME

İlhami Algör’ün “Fakat Müzeyyen Bu Derin Bir Tutku” adlı romanında, yabancılık durumuyla yeniden var olan anlatıcı odak figür, sevme tutkusuna yönelişiyle kesin yönünü bulup ilerler:

"Nereye gidiyorsun çocuk," dedim içimden "büyümeye mi?" Kapı, çocuğun ardından kendi ağırlığıyla hareket ederek kapandı. Kilidin dili yuvasına otururken, tarifî imkansız bir ses çıkardı; bitse ne olur, bitmese ne? " (58)

Anlatıcı, olgunlaşma sürecinden geçmekte, tutkusuna yüklenen anlama bütünüyle yaklaşmıştır. Bu da romanda, terk edilişiyle işlenmiş ve bu süreç büyüme olarak tanımlanmıştır.

2.E.YÜZLEŞME

İlhami Algör’ün “Fakat Müzeyyen Bu Derin Bir Tutku” adlı romanında, mükemmel ve kusursuz kadın Müzeyyen’le gerçek olması güç olan güzel bir birliktelik sürdüren anlatıcı odak figür, romanın sonlarına doğru, kaybetme endişesi yaşamaya başlar. Yazar, ona bu terk

edilişi de yaşatır. Başta yıkılmış görünse de Müzeyyen'in terk edişi de sevme tutkusunda hiçbir şeyi değiştirmemiştir. Anlatıcının yüzleştirildiği gerçek, Müzeyyen'in ne kadar çok sevilmiş olsa da sevme tutkusunu gerçekleştirmek isteyen anlatıcı için bütünüyle bir araç olmasından başka bir şey olmadığıdır:

“ ‘Hikâye’ dedim, ‘gel seninle anlaşalım. Sen yarım kal, adını da Yarım Kalan Hikâye koyalım. ‘ Sen zaten neyi tamam ettin ki? ’ dedi bana. ‘Aslında tam diye bir şey yoktur.’ dedim, ‘her tam, bir üst yarımın alt basamağıdır. Yani yarım da bütündür. (...) ‘Peki, ‘nasıl bir finale gidelim?’ (...) ‘Mesela...’ dedi ‘başka bir kadına aşık olsun, ona kapılsın gitsin.’ ” (45)

Ayrılıkla anlatıcının Müzeyyen'i kaybetme korkusu ortadan kalkar. Anlatıcı artık özgüvenli ve sağlam adımlarla yürüyen biridir. Müzeyyen-anlatıcı arasındaki gerçeklikten uzak ilişkinin sonlanmasıyla anlatıcının yüzleştiği başka bir gerçeklik de, Müzeyyen'le kişiliklerinin nedenli uyuşmaz olduğu, ilişkinin devam etmesinin yersizliğidir. Yazarın burada okura iletmek istediği sevmenin kendi kendisine var olan bir tutku olduğu, kişilerle ilgisi olmadığıdır.

3.YAZMA TUTKUSU

Postmodern etkilerle kavramlara, farklı yaklaşımların ve dış gerçeklikle iç gerçeklik arasındaki sapmaların konu edilmesi; yine mükemmeliyetçilik ya da kalıcı olmak kaygısından uzaklaşarak kendine has estetik anlayışla yapıtların ortaya konulduğunu göstermektedir. Yazar böylece estetik tercihlerinde özgürdür, bu özgürlük onu özgün yapar. Postmodern yapıtlarda “[k]arşıtlıkların eşitlendiği bir yaşam biçiminde anlam, sosyal/kültürel modernistlerin ilkelerinden/ölçütlerinden soyunur, giderek silikleşerek yok olur ya da görece bir kılıf içinde geleneksel anlayışın tümüyle dışında bir başka kulvara geçiş yapar.”⁷ Dolayısıyla yazar bu anlamlılık ortamında özgün olma dışında bir kaygı gütmeyerek, gerek

---

⁷ Ecevit, Yıldız. (2002). *Türk Romanında Postmodernist Açılımlar*, İletişim Yayınları, İstanbul: s.62

dil kullanımını açısından yalın bir dil kullandığı gerekse söylem yönünden dilediği gibi bir üslup yarattığı görülmektedir.

lhami Algör'ün "Fakat Müzeyyen Bu Derin Bir Tutku" romanında yazma, bir tutku olarak yaşama derin bir bağlıştır. Bu, romanda, yine anlatıcı odak figürle sevdiği kadın Müzeyyen arasındaki ilişki üzerinden verilirken, toplumsal yapıya dair gözlemler ve çevre betimlemeleriyle zenginleştirilmektedir.

Romanda anlatıcıya göre, yazma tutkusu tıpkı 'aşk' gibidir; yazmak, her şeyi kesintisiz aktarabilmenin yolu olarak görülmektedir. Yazmak, anlatıcı için, bazen gerçeklerden kaçışken bazen de gerçeklere sığınıştır. Anlatıcının, yazmaya duyduğu tutku, bu ikilemleri besler. Zaten onun amacı bir çözüme ulaşmak, doğrudan toplumsal bir göreve adanmak değil sadece bireysel ve toplumsal görünümüleri ikilemleriyle olduğu gibi dilediğince yansıtmaktır.

Romanda anlatıcı, yazma tutkusunun çerçevesini de çok geniş tutmaktadır. Müzeyyen'e tutsak olarak, bireysel gerçekliğini, yazarı olduğu *yapıtta* aktarırken topluma dair, bir yapıta konu olabilecek her şeyin de izini sürmek ve *yapıtına* katmak ister. Bu ilk başta her ne kadar yazma tutkusu içinde bir amaç gibi görünse de aslında anlatıcının toplumdan ve gerçeklerden uzaklaşarak kendi iç dünyasının derinliklerine ve ikilemlerine daha çok yönelmesine neden olmaktadır ancak bu daha önce de konu edildiği gibi yazar tarafından bilinçli, istenerek yapılan bir şeydir. Dolayısıyla romanda, Müzeyyen bu defa da yazmak için bir araca dönüşür.

Romanda anlatıcı yazma tutkusunun getirdiği bir farkındalık sürecine girdiğinde yine tutkuyla bağlı olduğu ve hayatının büyük bir kısmını oluşturan Müzeyyen'i, yazma tutkusunu sürdürmek için kullanır. Müzeyyen hayatından çıktığında, anlatıcı tüm gerçeklikleriyle yeniden bireysellik kazanmaktadır. Bu döngü incelendiğinde, belli başlıklar altında belirli değişimlerin gerçekleştiği görülür. Yazmak için tek araç, yalnız Müzeyyen değildir; toplumsal yapıya dair izlenimler de iyi birer malzemedir. Çevre betimlemeleri bu

malzemenin en biçimlendirici ögeleridir. Romanda yazar, bu betimlemeleri romanını zenginleştirmek için kullanırken diğer yandan anlatıcının *yapıtının* da malzemesi olarak sunmaktadır.

Anlatıcının, Müzeyyen'e bağlanması gibi yazmaya da olan tutkusuyla da özdeşleşmesi, bireysel yaklaşımlarının yazma tutkusuyla canlı tutulması sonucu kendi gerçekliğini kaybedişi görülür. Gerçeklikten kaçış, yaşamın getirisi olarak dış gerçeği dayatan toplumdan kendisini soyutlaması bazen de toplumdan dışlanması, sevme tutkusuna da olduğundan farklı olarak bu defa yazacağı *yapıtı* konu olması yönünden daha dikkat çekicidir. Yalnızlaşarak yazma tutkusuyla baş başa kalan anlatıcı, Müzeyyen'i kaybetmenin verdiği korkuyla acıdan kaçınıp en sonunda tüm gerçeklerle yüzleşerek tüm tutkularının canlı kalabilmesi için verdiği bir mücadelenin varlığını 'yazarak' kabullenir.

3.A.YAZMAYLA ÖZDEŞLEŞME

İlhami Algör'ün "Fakat Müzeyyen Bu Derin Bir Tutku" adlı romanında, anlatıcı odak figürün, yaratacağı *yapıtı* olan tutkusu mesleğiyle de özdeşleştirilir. Mesleği romanda yazmaya bağımlılığını sunmak için kurgulanmıştır:

"Film montajcısıydım. Mesleki manyaktım. İşimi oyun gibi yapar, patronu beni çalıştırdığı duygusundan ve zevkinden mahrum eder ya da titizlenir, müşteriyi hasta ederdim." (15)

Anlatıcı bir gün yaratmaya karar verdiği *yapıtı* için parçalar şeklinde "resimler"den beslenir. Bu resimler anlatıcının hayatının bir yansımasıdır, hatta ilhamdır. Mesleğinin film montajcısı olarak romanda kurgulamasının temelini, hayatları, hayatlardan 'resimler'i birbirine adeta montajlayarak yani insan gerçekliklerini yansıtarak *yapıtını* yaratmayı hedeflemektedir.

Anlatıcı, İstanbul sokaklarında 'memleketin hâli'ni siyasi, sosyokültürel, ekonomik yönlerden gözlemler, bir yazar olarak kaynağı olan toplumdan beslenir de denilebilir. Her şeyi

gözlemlemede, yazma için malzeme toplamaktadır, bu şekilde de ‘resimler’ şekillenmektedir:

“Bir resim geldi. Vapurdayım, denize bakıyorum. Denize atılmış nesnelere, birer birer yanımdan geçiyor, geride bıraktığımız yönde uzaklaşıp kayboluyorlar. İçimden bir cümle geçti: Uzaklaşan şeylerin gözden yitişini görmemek için gözlerimizi başka yöne çevirsek bile, yine de neden bir taraflarımızla geyik gibi bakardık?” (25)

Bu resimler o kadar fazla ve karışıktır ki bir türlü onları düzenleyemez ve *yapıtını* bir bütünlüğe oturtarak sonlandıramaz. Bu karmaşa içinde ortaya çıkacak *yapıt* da postmodern etkinin romanda yansıtılması olarak değerlendirilebilir. Yazacağı *yapıt*, anlatıcının hayata bakış açısının da yansıması olacağından onu gerçeklikten uzaklaştıran Müzeyyen’in aksine gerçeğe yaklaştıracaktır. Anlatıcının *yapıtı*, aslında kendi hayatının gerçekliği, Müzeyyen’e olan aşkın adeta gözünü kör etmesiyle ilgisiz ve başboş kalarak bir pus perdesinin ardına gizlenmiş olan gerçektir. Anlatıcının aktardığı ‘resimler’ ve *yapıtının* kurgusunda yaşanan olayların Müzeyyen’e olan tutkusuyla kurulması da yazma tutkusunu, anlatıcının kendini özdeşleştirdiği, hayatının gerçekliğini yaşadığı bir ortam haline getirmiştir. Fikirlerini özgürce belirttiği, eleştirilerini dilediği gibi yaptığı kendi iradesiyle nasıl isterse öyle ilerleyecek bir kurgusal gerçeklik yaratmaktadır. Böylelikle romanda yaratının da temelleri yazar tarafından özgün bir biçimde çizilmektedir. Yazma tutkusunun anlatıcının hayatındaki yeri Müzeyyen’den önce ve sonra olmak üzere değişkenlik göstermektedir ki romanda Müzeyyen bir araç olduğu düşünüldüğünde kurmacanın temelini oluşturan yazınsallık içinde kayboluş da başka bir değer olarak ortaya çıkarılır.

3.B.GERÇEĞİN KAYBI-KURMACANIN FARKINDALIĞI

İlhami Algör’ün “Fakat Müzeyyen Bu Derin Bir Tutku” adlı romanında, Müzeyyen anlatıcı için yaklaşıldıkça uzaklaşan birisidir. Roman boyunca Müzeyyen övülmekte ve onsuz bir hayatın imkânsızlığından bahsedilmektedir. Müzeyyen, aşkı erkeğe boyun eğmeden, kural

tanımadan yaşayan, kendinden başkasına hesap vermeyen, adeta ‘idealize’ de edilmiş bir kadındır. Hem bu romanın kahramanı hem de anlatıcının yaratacağı *yapıtın* temelindedir ancak anlatıcı Müzeyyen’le birçok fikir ayrılığına düşmektedir. Bu durum anlatıcının yazarı olduğu *yapıtında* da konu edilirken, bu fikir ayrılığından hem roman hem de anlatıcının yaratacağı *yapıt* beslenir. Müzeyyen’e odaklıyken kendi gerçeğini kaybeden anlatıcı, kendi *yapıtının* kurmaca gerçekliği için de var olmaya çalışır:

“Hikâyelerimin başka hikâyelere benzemesi ağrıma gidiyordu. Ne zaman bir şeye el atsam, Müzeyyen, Meksikalı ya da bilmeme nereli bir yazarın ya da bor kitabın adını veriyor ve oralarda da benzer şeyler olduğunu söylüyordu. Her şey benden önce olmuşsa, bana olacak bir yer, durum kalmıyor muydu? Bana ait tek kişilik bir iskemle, oda yok muydu bu dünyada?” (19)

Anlatıcının Müzeyyen’e kendisinin biçtiği kalıplar, yine onu gerçeklikten uzaklaştırır. Bunun sonucunda anlatıcı çözümü ve karmaşadan kaçış yolunu yazarak bulur. Yazma tutkusunu asla çare olarak görmeyen anlatıcı, sadece düşüncelerini yazılarında dile getirmekte, hayatını yaratacağı *yapıtında* yaşamayı hayal etmektedir ancak yaratacağı *yapıt* gerçeklikten uzak ve kurgusal bir kavramdır, yani onu planlamak anlatıcıyı daha da gerçeklikten uzaklaştırmaktadır. Bu bağlamda tutkuyla bağlı olduğu ve adeta içerisinde bulunduğu keşmekeşin çözümü ve kaçışı olarak gördüğü yazma tutkusunun da anlatıcının hayatına etkisinin Müzeyyen’den farksız olduğu görülmektedir. Tutku ve Müzeyyen tam bu noktada yaratacağı *yapıtta* hatta kendi hayatında bütünleşirler.

Anlatıcı içinde bulunduğu durumu kabullenmek ve kabullenmemek arasında ikilem yaşamaktadır. Romanda özellikle yer edinen bu tür ikilemler bir yandan anlatıcıyı da var eder.

3.C.DIŞLANMA

İlhami Algör'ün "Fakat Müzeyyen Bu Derin Bir Tutku" adlı romanında anlatıcı; sorgulayan, düşünen, tüm bireysel ve toplumsal gerçeklikleri gören meraklı bir kişi olarak kurgulanırken, "eksiklik duygusu"yla, toplumun karmaşası içinde kendini kaybetmiş, savrulan olarak da okura yansıtılır, o her şeyin yabancısidir: " '[Y]abancı bir şehirde yolunu kaybetmiş yabancı' numsrasına yatarım." (47) Roman boyunca insanları, memleketin halini, devleti, gündelik yaşamın akışını, sokakları, siyasi ortamı, hatta kusur bulamadığı Müzeyyen'i dahi sürekli kendince çıkarımlarla yorumlar. Hayattan, toplumdan ve kendinden kaçmaya çalışır: "Hükümet kerhane önünden geçiyor, devlet erketeye yatıyor, vatandaşa da dut yemek düşüyordu.(...) [K]oşulları yırtamadığı için kendini yırtmışların ruhlarında yeraltı nehirleri gibi akan" (7-8) anlatıcı, yaptığı eleştirilerle kendini toplumun dışında değerlendirmekte, kendini de eleştirilerinin dışında tutmaktadır. Tüm olanları anlamlandıramayarak anlaşılama sonucunda kendini toplumun dışında bırakmaktadır. Yine kurguda bilinçle hedeflenen bu son, temelde yazma tutkusunun romandaki örtülü tanımıdır.

3.D.YAZMAYA KAÇMA-YAZMAKTAN KAÇINMA

İlhami Algör'ün "Fakat Müzeyyen Bu Derin Bir Tutku" adlı romanında, anlatıcının yaşadığı dünyayı anlamlandıramayarak kendini toplumun dışında bırakması onu bir arayışa sürükler. Yazmak onun için bazen de bir arayıştır ve yine Müzeyyen'le arasında bir tür çatışma vardır. Müzeyyen'le de yaşadığı anlaşılama sorunu aslında romanda yine özellikle kurgulanmış bir durumdur. Bunlar yazmakta beslendiği sayısız kaynaktan biridir. Müzeyyen'in varlığı anlatıcıyı bitirip başkası olarak yaratmaktadır. Bu 'yazarlık'tan başka bir şey değildir.

Yazmaya kaçan anlatıcının bir süre sonra yazmaktan da kaçındığı görülmektedir. Hayattan ve toplumdan uzaklaşan anlatıcı *yapıtını* bir türlü bitirememektedir. Bitirememe veya bitirmek

istememe çelişkisinin bulunduğu romanda, anlatıcı kendi *yapıtının* yazarı olarak yazmaktan kaçınırken tutkusunu sürdürme hedefindedir. Yapıtını yazar tamamlarsa tutkusundan eser kalmayacaktır. Anlatıcının hikâyesini bitirmek ve yarım bırakmak arasında gidip geldiği çelişki, sevmeye ve yazma tutkusunu sonsuz kılacaktır.

3.E.YÜZLEŞME

İlhami Algör'ün "Fakat Müzeyyen Bu Derin Bir Tutku" adlı romanında, anlatıcı, Müzeyyen'siz hayatı anlamsız bulur. Aslında romanın başından sonuna kadar kendi, imgeleminde, Müzeyyen'den çok da haberli yaşamamaktadır, hep sokaklardadır. O Müzeyyen'in varlığında aslında kendi algısındaki mükemmel ve kusursuz kadınla yapıtını oluşturma peşindedir. Müzeyyen'in terk edişiyile asıl aradığını romanın sonunda fark etmektedir ya da bu, okura öyle hissettirilmektedir. Koşulsuz destek beklediği Müzeyyen'in onu terk edişiyile bakışında hiçbir şey değişmeyen anlatıcı, gerçeğin farkına varmaktadır. Anlatıcının yaşadığı asıl olgunlaşma buradadır; benliğine kavuşmuştur, her şey Müzeyyen'in gidişiyile başlamıştır. Artık Müzeyyen'i gerçekten sevmeye tutkun olarak sevmektedir ve yazmaya tutkun olarak *yapıtını* yaratmaya karar vermiştir:

" 'Ayna,' dedim fısıltıyla. 'Buyurun benim,' dedi. 'Ayıp olmuyor mu ayna?' dedim, 'Bizi burada yanlış pozisyonda, dış kapının mandalı gibi gösteriyorsun. İlgisiz, alakasız, yabancı ve arkasında koridor boşluğu duran ve hani geri dönüp o boşluğu kat ederek, daire kapısına yönelebilecek ve hatta yönelmesi gerek biri gibi.' 'Nasıl görünmek isterdin?' dedi. Bu tavır, bu kendinden çok fazla emin, ukala tavır beni öldürürdü. 'Ayna,' dedim, 'seni bölük bölük bölerim'." (36)

Burada 'ayna' kavramıyla verilen iç yansımayı, anlatıcının aslında kendi varlığının yansıması olarak değerlendirmek gerekir. Romanın sonuna doğru yani Müzeyyen'in anlatıcının hayatı

üzerindeki etkilerinin farklılaştığı noktada, ‘resimler’in yani ‘ilhamlar’ın artışta olduğu, bir türlü bitiremediği *yapıtının* yeniden ilerleme kaydettiği görülmektedir. Böylece anlatıcının, kaynağı olan kendine, tutkularına, bağımlılıklarına, Müzeyyen’e ve topluma dönerek gerçeklerle arasındaki bağı tekrardan sağladığı görülmektedir: “ ‘Sabah olmuştu. Sakindim. Final resim elimdeydi. Filmi bağlayabilirdim. Nasıl?’ ” (41) Romanda değişim süreci ve yapıt yaratma kaygısı romanın sonuna kadar kendini böyle gösterirken, anlatıcı yapıtını artık tamamlamak ister çünkü tutkuyla bağlı olduğu ”yazmak” olmadan kendini, iç dünyasını ve gerçekliğini nasıl ifade edeceğini bilemez. Yazmak ve hatta sevmek için Müzeyyen’in gerçek varlığına veda etmelidir. Bu veda anlatıcının, “avaramu” leitmotifiyle roman boyunca aktarılan başıboşluğuna ve bağımlılığına vedası olarak da değerlendirilebilir. Anlatıcı ‘Müzeyyen’ olmadan da bir birey olarak tutkularıyla yani kendi olarak var olabileceğinin farkına varır. Hayatla yüzleşerek kendisiyle buluşur.

4.SONUÇ

İlhami Algör'ün “Fakat Müzeyyen Bu Derin Bir Tutku” adlı romanında “tutku” olgusu postmodern etkilerle sevmek-yazmak ve bağıllık-bağımlılık arasındaki ikilemler ve çıkmazlar üzerinden anlatıcı odak figürün sevdiği Müzeyyen’le ilişkisi ve yaşama bakışı üzerinden işlenmiştir. Anlatıcının Müzeyyen’le ilişkisindeki bağıllık-bağımlılık bağlamında bu ilişki ve konu, yaşamın her alanında her an sezilebilir. Bağıllıkta, bireyin kişisel sınırları belirlenmiş ve bir kalıba oturtulmuştur. İnsan kendini birçok farklı nesne ya da kişiye bağlı hissedebilir. Bağıllıkların tutkuyla karşılaşması ve kişisel iradenin kaybı, insanın var oluşuna farklı bir boyut kazandırmaktadır. Bu farklılık hayatı tüm yönleriyle kabullenmekten başka bir şey değildir.

Müzeyyen hem sevilen hem yazıya malzeme sağlayan hem de romanda yaratılan figür olarak sevmek tutkusunun ve yazma tutkusunun gayesi niteliğindedir. Aslında Müzeyyen figürü insan manzaralarının romandaki yansımasından başka bir şey değildir. Müzeyyen’i anlamlandıran, anlatıcı odak figürün yaşamından geçip gitmiş bir figür olmasıdır. Sevmek için de yazmak için de “insan” araçtır. Amaç olan, insanın olması değil, sevmenin ve yazmanın bizzat kendi varlığıdır.

Belirlenen konunun kapsam ve sözcük sayısı sınırlamaları nedeniyle bu çalışma, bu belirlemelerle tamamlanmıştır. Bu belirlemeler dışında da bu romana dair “*Romanın dil ve söylem özelliklerinin işlevi*” , “*Romana yansıyan toplumsal yapıya dönük tespitlerin işlevi*” , “*Romandaki çevre betimlemelerinin işlevi*” konularında teknik ve tematik konularla ilgili de çalışmalar yapılması öngörülmektedir.

5. KAYNAKÇA

- 1- Algör İlhami. (2017). *Fakat Müzeyyen Bu Derin Bir Tutku*.
- 2- Ecevit, Yıldız. (2002). *Türk Romanında Postmodernist Açılımlar*, İletişim Yayınları, İstanbul.
- 3- Fort, Jeff. “‘Why Do You Write?’—The Fault of Writing.” *The Imperative to Write*, 2014, pp. 1–14., doi:10.5422/fordham/9780823254699.003.0001.
- 4- “Türkçe Sözlük”, TDK Yay. 2008